

Resebrev Nr 39
19–26 april 1982

BANGALORE-CHENNAI-TRIVANDRUM

Fortsättning på min sexmånaders resa genom SYDASIEN som frilansjournalist, efter en månad på Sri Lanka (resebrev 37), ett par veckor i Kerala (resebrev 38) och Mysore/Ko-daikanal (resebrev 8). Upplevelser från Bangalore, Chennais filmstudios och en ofrivillig återresa till Trivandrum för att fixa med mitt visum. Bilder av reskamraten Helge Rubin.

Concert Bangalore

AVM Studios CVhennai

Kovalam beach

Trivandrum 24.7.82

Hej,

Fuktig, klibbig värme. Svette dryper fast klodian är älla på kvällen och jag sitter på takrestaurangen till JAS hotell i Trivandrum denna lördagskväll. Jag är alldeles ensam här uppe med en fantastisk utsikt över staden, alla bord & stolar är ihopgluckade. Orsaken - det väntas regn, och därav också den nuvarande kvalmigheten. Hellre än att sitta i den luftkonditionerade restaurangen på bottenvåningen ville jag sitta här uppe dock, och fick det. Kyparen ska leverera kall-soppa och lime-juice till mig. Till bordslångningen.

Trivandrum alltså, för andra gången. Ett skönt återbesök till denna pärla i Kerala, ett återbesök nödvändigt för att hämta registrering. Men ett återbesök jag inte skulle ha gjort om jag inte tyckt om Trivandrum. För resan hit tog 18 timmar med tåg från Madras, och på måndag blir det 16 timmar tillbaka till Madras, för vidare befordran hemåt.

I Madras köpte vi Indrail-pass, som berättigar till obegränsat resande på indiska järnvägarna. Helge köpte för 21 dagar,

1
29.7.82

jag för max-perioden 3 månader. Kostade 210 \$, som jag betalde med resechecken, för 1:a klass (som här innebär en mellanklass, luftkonditionerad lyxklass är det dyraste). Förutom att jag nu alltid kan färdväljett ges passet flera fördelar. Alla avgifter för reservationer, sovplatser etc. är jag befriad från, och så det viktigaste: Med Induspasset kan jag få ~~billiga~~ reservationer till tåg som är fullbokade, utan större problem. Till skillnad mot i Sverige är det bara halva sovningarna när man på Madras centralstation finner att alla tåg till Trivandrum är fullbokade en vecka framåt!! (Det är just nu Indiska semester tid), ty det finns alltid platser kvar för vissa kvoter, en för turister, en för högt uppsatta personer etc. Så efter att i bokningsluckan ha fått besked om att man står så och så långt ned på väntelistan till ett givet tåg så går man över till stationschefens kontor eller något liknande, där man induspasset och fyller i en ansökan om nöd-reservation. Samma dag som tåget går kan man sedan kolla på listor som sätts upp på stationen att ens namn finns med.

Vilken plats man får vet man inte förän ~~toget~~ ^{toget} man
 inne på gatorna. På ^{vagnen liksom på} ^{på varje tåg} ~~varje~~ vagn finns det upplästa
 listor med namn och platser tilldelade. Inomkomande med
 beakke på att allting sker naturligt, utan dataanläggning.

Första klass, som är dubbelt så dyrt att resa med än andra
 klass, är mycket bekvämt. Rymliga kupéen med mjuka säten,
 på natten fälla man ned två säten, så man är fyra i
 kupén. Inga sängkläder dock, det får man själv ha med sig.

För från Madras kl 16 igen, Helge för strax efteråt kommit
 till Nellore (vi träffas igen i Calcutta om en vecka). Delade
 kupé med bl. två vetenskapsmän från den stora stålstaden Jam-
 shedpur utanför Calcutta, nu på väg till en konferens i Travand-
 rum. Kl 21 serverades en sydindisk, vegetarisk måltid
 för 3.50 rps., och strax därefter höjdes v. ~~☹~~

Framme i Travandrum 7.30 morgon. Köhede frukost på
 ett stamställe, Malabar restaurant, och tog så omedelbart
 på hotell Rajadhani (15 rps/singelrum), efter att ha försökt få
 man på hotell Gandhi vid Powerhouse Rd först (ett oansenligt ho-
 tell inne i smala gränder i centrala staden som Sören Sorenchris

rekommer det.)

Den afghanska skjutaren, 7 år gammal, klarade inte av påbestningarna av litervis smett. När jag tog av den sprack den fullständigt.

Fixade registrering på f.m., tog en scoter-vidskew upp till Commission of Police i Thycand-stadsdelen, och fick två gylper av officeren där. Ingen stängel, gasset. Alltså hade det inte varit några problem alls för honom att skicka gylperna med post, som jag bett honom om, om han bara velat. Jag visade mitt förakt för den na skitstovel.

Så måste jag ha en biljett ut till Madras på måndag, med tåget 12.25 för Tiruvandrum. Först till stationen, och se till att kunna ta till reservationsbiljetten för två biljetter. Kännade in reservationsbeställning, och fick veta att jag stod som nr 18 på väntelista.

Öffer lunch där för en scoter till Divisional Railway manager, 2 km från stationen, där jag ansökte om nöd-reservation. Inga problem. På måndag bör mitt nummer

fönnas ned på listorna på stationen.

J ämnat har jag inte gjort något särskilt idag, druckit en vasssa druv-juice, druckat v salt, druckit en öl på en bar för 11 rps, och kallat grot. Ingenting, liksom inte kolla i Madras för ämnat.

Tack till Charlie för alla artiklarna från DW om Kofmale. Mycket bra. Synd att han inte hade skrivit något mer i brevet. Det är en vecka sedan jag hörde någonting om vad som sker hemma.

Idag är 21, vädret var god. Inget regn än. Jag tror jag ska dra mig de 2 kilometerna hem till Rajadhevi, alldeles vid templet, inne i "Fortet". Det är så mycket som hänt den senaste veckan som jag vill skriva ned, och jag ~~drömt~~ väntar ned det tills jag är på hotellet, eller någon söndag - då jag tänkt fara ut till Kovalam beach och bada.

Söndag, idag är ca 11.30. Oj oj oj, sitter på en liten mysig servering, 'My Dreamland', 25 meter från stranden vid Kovalam. Kom nyss tillbaka från ett härligt bad i Juv.

diske Oceanens ljuliga vatten, nu sitter jag i bed-
lyxorna, kollar ut på den kraftiga brännungen, har ätit Bom-
bay toast (2 brödskevar stekta i socker o fett + banan) o dunkat
kaffe. Nu väntar jag på en Papaya darsi (= Drukyoggi i
Sverige, världens äldsta teskedryck). Västlig jagannisk
dänan, ett antal andra västerlänningar sitter också här
o kugglar av, två spelar schack. Nyss såg jag två svenske
tjejer med en Fjällräven väska. Ca 35° varmt, men i
sluggan under ~~Hela beachen~~ palmbladstaket är det skönt. Idag ska
jag vara här det skönt här ute i Kovalam, skivva
hev.

Det har varit en händelsespäckad vecka från förra
söndagen i Bangalore. På vägen till postkontoret träf-
fades vi en kille från Burma av indisk härstamning, som
kungats lämna Burma för en månad sedan. Pappan död
sedan i Burma, hans mor som varit löjare i Burma klarade
inte deportationen utan dog för 2 veckor sedan. Utan någ-
ra tillgångar eller släktingar. Indien och utan att kunna
det lokala språket i Bangalore, kannada, har han sovit på

gatan sedan hon kom dit. Ej lyckats få något jobb, så
 var hans enda hopp att komma till Kanyakumari på
 Inders rydspets, där en svensk son hon hade adressen
 till jobban med och för flyktningen från Burma (det fanns
 6 miljoner i Indien).

Hans historia föreföll äkta, så efter att ha gjordt
 honom på förest på en luftkonditionerad restaurang, gav vi
 honom 150 rps för att han skulle kunna ta sig med
 till Kanyakumari, samt köpa nya kläder.

På posten var Charles över det enda att hämta.
 I Bangalores stora park träffade vi en trevlig kille,
 om, som jobbar på ett kontor med försäljning av stat-
 liga produkter. Han berättade om oroligheter som varit
 i Bangalore degen innan. Stora folkmassor hade krävt
 att kannada ska göras till enda officiella språk i
 Karnataka (idag är engelska likställt, med tanke på alla
 språkliga minoriteter, ja i Bangalore stad är teck vare
 inflyktning från alla delar av Indien endast 30% kan-
 nadatalande). Polisen hade mött med tångar och arre-

steringarna.

På kvällen tog Om oss med till en klassisk indisk konsert på en utomhusscen (med palmträd) i Bangalore. En sångare som sjöng mest på kannada, men också på telugu och marathi (språken i Andhra Pradesh respektive Maharashtra), improvisationer över traditionella ragas, till ackompanjering av sitar, tabla och något ytterligare stränginstrument.

Finnt, men efter två timmar var man mätt, så tredje timmen blev mest jobbig.

Promenerade hem till hotellet, skulldes för Om halv vägs, och plötsligt passerar vi ett ställe, Rendez Vous, där en hulle uppmanar oss att gå in. Vi var lite sugna på öl, så vi gick in. Visade sig vara en smarrande talrestaurang med strip-kasevariant. 20 rps inträde.

Enorm kontrast mellan den religiöst präglade konserten tidigare mot nu häftig popmusik och lätt-kladda indiska som ljudade sig mer och mindre effektfullt.

Närsta dag för vi med buss till Madras, lämnade det behagliga klimatet och för med till kusten.

Åtta timmars resa från kl 7 på morgonen, för 320 kr. Slumrade större delen av resan.

Väl i Madras tog vi in på YMCA mitt i staden, samma ställe där jag bodde förra gången. OK, bortsett från att inget rinnande vatten finns i det generella tvättrummet men är ett par timmar på morgonen och ett par timmar på kvällen. Därutöver måste man tvätta sig med vatten var ett par timmar.

Så svög till gatan, spänd på över från filmbolagsfolk, Gudrun i Nellore, Börje T. i Calcutta mm., var ingenting! Då vidare med ~~buss~~ ^{protokoll} från Fort (stadsdelen där vi bodde) till det kommersiella centrumet i Madras, King Anna Road. Det är ca 3 km där emellan. Vi ville till turistbyrå för att få adresser till filmbolag, och Helge ville till till ett flygbolagskontor för att ändra sin hemresa. Men bägge ställena var stängda kl 17.

Hotellet var vi inne på en luftkonditionerad hotell
Spencers, där hyggen tipsade oss om ett ställe med
indisk klassisk dans - Musikakademien i Madras.
Följaktligen tog vi oss dit, bara för att försöka
det skulle bli tamilsk teater där på kvällen, men
att det nästa kväll skulle bli dansföreläsning.
Köpte biljetter à 25 rps för bästa platserna.

Fortsatte kvällen med att promenera, ned till ha-
vet, Madras 13 km långa beach-Marina, där det
var mycket folk nu i kvällsvigen, och många stånd-
försäljare. Följde kusten norrut, träffade en
regulerad tamsel från Sri Lanka, vid ett minnes-
monument för en känd Madrasbo. Lång, lång väg
ute till YMCA, alldeles slut när vi kom dit efter
22.

Nästa dag tisdag skulle vi utföra alla ären-
den. Men det drog ut på tiden innan vi kom iväg, först
skulle Helge skriva brev - vilket han helst gör på morg-
narna, sen funkst på YMCA:s restaurang, så till ban-

ken för att Helge skulle växla pengarna. På Bank of Mysore ville de inte växla hans American Express-checkar, utan hänvisan till AE:s kontor på Armenian Street, mitt härnäst. Början prägnades dit. Men halvvägs när jag var gått först vände mig om på Helge Gorta.

Letar fram o tillbaka, från på YMCA, på AE, är gått till posten. Ingen Helge (han hade gått in på en annan bank), ut är strax 12-märta väg och ordna film-böleg.

Tar en buss från Pannys Corner (utgångspunkt för en mängd bussturer, mitt emot YMCA) till Anna Rd. I Madras är det till skillnad mot de flesta andra städer i Indien fullt möjligt att åka buss. Det är väl-ordnat och i regel möjligt att få sittplats. En annan lucklighet är att hämsyren till kvinnorna är mycket stor här i Sydindien. Hälften av platserna på bussen (ena sidan) är reserverade för kvinnor (liksom på alla restauranger finns särskilda bords för familjer med damer, alternativt rena kvinnor-avdelningar, allt för att de ska slippa hängas bland män och de vanliga restauranger. Även när det

gäller tåg så fungerar det på liknande sätt. Ett visst antal platser i varje tåg är avsattna för kvinnornas kvot.).

På turistbyråen frågade jag efter filmbölgan, de sade att jag själv måste upprätta bölgan o för tillstånd att besöka. Tog mig till Gemini Studios längt ned på Anna Rd - bara för att finna att endast fånglän fanns där. Inspelningsstudiorna skulle ligga inte i stadsdelen Kodambakkam, på Arcot Rd. Där inte skulle för övrigt alla filmbölgor finnas.

Promenerade halvvägs dit ut, några kilometer, att lunch, och tog sedan buss ut till Arcot Rd. Där ligger de olika filmbölgorna nästan sida vid sida. Vijaya Vahini, Anisens största filmstudio med 200 filmer/år, AVM med 120/år, Majestic, Gemini, Presad.

Sick snart till fyra av bölgorna och hörde i vakter om det gick bra att komma ut till degen efter. Vijaya skulle inte ha någon inspelning på 2 dagar framåt, antagligen ett mindre bolag i närheten. Men till AVM och Majestic

skulle det gå bra att komma nästa dag kl 10.

Därefter for jag till Centralstationerna för att där köpa Indravel pass, och där träffar jag åter Helge. Han har förgäves försökt ordra in sin flygbiljett, men fått besked att det måste göras hos Aeroflot i Calcutta. Inga som helst problem nu med att köpa Indravel-passet.

På kvällen enastående klassisk dans på Musikakademien. Bharat Natya-dans. En enda kvinnlig dansare, ackompanjerad av en ensemble inklusive två sångerskor. ~~Son~~ Efferson Lord Shiva räknas som dansens fader, inleds dansen med dykaren åt Shiva, och en Shiva-statyett finns hela tiden på scenen.

Fantastisk upplevelse, en underbar kombination av rytm o känsla, visuella rörelser med personlig inlevelse.

Som alltid i indisk dans är ögonrörelser och teckenpråk betydelsefulla. Hela tiden följer danserskan dem för oss mycket besvärliga rytmerna; trots sina rörelser i överväg som följer dramatikerna så stänger hon med fötterna rytmiskt så att bjällrorna und ~~och~~ fötterna låter i takt m. musiken.

Vackra diätter, föreläsning av dansernas innehåll o innebörd på engelska - Fullsatt salong av upptäckta indie-kulörer o vackra saits ~~och~~, jasmintblommor i håret och dybara smycken.

Luftkonditionerad salong med bekväma fåtöljer.

~~Vil tog buss dit, till~~
Här är jag, pottanande Kovalam beach. Sitter under en palm på sandstranden. Två smöggror har slagit sig ned, de säljer jordnötter. Nyss träffade jag ett holländskt par som Helge o jag lärde känna i Periyar lake, vi gick samma djungelvandring o bodde på samma hotell. Socialarbetare i Holland, har rest 4 månader i Indien, she över till Sri Lanka i nästa vecka, efter att nu ha spenderat 11 slappa dagar på stranden i Kovalam.

Onsdag och torsdag blev hellyckade dagar, i filmens tecken. Tillbringade hela onsdagen hos AVM och Majestic. Tog buss nr 17 fr. YMCA ända därtill, 45 minuter, och gick till valet vid AVM. Han säger att det inte är någon inspelning fören på eftermiddagen, men vi ber att få komma in bara och titta på området, med dess 11 inspelningsstudios. Och se, väl inne

på området har vi snabbt hittat rätt.

En trumpetare vi träffar säger att om allt går in i en studio och kolla på arbetet där. Det visar sig vara inspelning av musiken till en kommande film-komedis på tamil. Ett 50-tal musiker, filmmusiker, jobbar sig stegvis igenom filmen under ledning av den legendariske musikregissören Visvanathan, en man som gjort musiken till över 1.800 filmer och komponerat ca 3.000 filmschlagers. En otrolig kapacitet.

En annan fantastisk människa var slagverkaren J.S. Mungesh, en lugn, vänlig man som till fullständning behärskar ett 25-tal instrument. Förra året upptäcktes han av den amerikanske rock-jazzstjärnan John McLaughlin, och deltog i en 2-veckors turné runt jorden med TV-inspelningar och stora konserter i USA, Japan o Europa.

Allt var enormt positivt o trevligt, så vi stannade nästan hela dagen och följde arbetet med musiken. Biträddande musikledaren Joseph berättade om AVM

Träffade också huvudrollsinnehavaren i filmen, S.V. Shak-

han, en hertig hille, som berättade att det var hans första ^{huvud-}roll. Han började som ljudtekniker (och jobbar fortfarande så det för en kommersiell radiostation), och har medverkat i 9 filmer. Dessutom är han teater-artist, och han undviker oss att komma på kvällen till hans teater, Kalairavan Arangam, och titta på den hederliga som nu går.

Några timmar på e.m. gick vi över till Majestic för att följa en inspelning av ^{en familj} film, en sentimental kärlekshistoria. Inga problem att få titta på och ta bilden. Snekade vidare i regissören Ramaswamy och ytterligare en legend inom Madras filmvärld - kameramannen G.O.R. Nathan, som jobbat med alla stora regissörer i Madras & Bombay under 30 års tid.

Det är en enorm filmproduktion. I Madras görs filmer på alla de 14 viktigaste indiska språken, fast mest på tamil och telugu. Eftersom filmer aldrig textas eller dubbas här, så görs istället nyinspelningar på andra språk, om en film blir en succé.

Samma regissör & producent, men med andra skådespelare & regel. Ett exempel på det fick vi andra dagen, när vi i en AVM-studio följde inspelningen av en film av regissören Ragavinder Rao, en av de största inom den telugu-språkiga filmen. Hans film 'Kondaveeti Simham' har blivit en enorm framgång i Andhra Pradesh. Nu spelar han in den på nytt, på hindi, med stjärnaktörer från Bollywood. Ett familjedrama i lysig miljö. Ragavinder Rao själv arrogant, ointresserad av att vara utförslöst vid vårt samtal under en gång i inspelningen.

Första dagen på Majestic träffade vi en prelevande fotograf som kan bilde åt filmtidningarna (det finns 30-40 st bara på tamil, ca 250 i hela Indien, filmintresset är alltid på topp), och han gav oss en hel del tips.

Andra dagen besökte vi redaktören för den största av tidningarna på tamil. Upplägga 80.000/vecka. Han berättade om läget inom filmbranschen m.m.

Första dagen kom vi inte hem förrän kl 21, men andra den

gen beslut vi att ta oss till Shakkars teater. Tog buss dit och var där 18.30, sceningången och träffade artisterna som höll på att klä on inför föreställningen kl 19. Populärt som överallt vi kommer när Helge Jan Wilder.

Ännu en legend träffade vi här - en av de största komediantisterna i Tamilnadu genom tiderna, C.K. Nagesh, som spelat in över 500 filmer, var också på besök denna kväll - och artisterna flockades runt honom.

Vi satt i orkesterdåret o följde pjäsen, som trots att vi inte förstod språket var mycket sevärd. Skakhan i huvudrollen, jätte en enormt vacker tjej. Handlingen i kort att två personer idag genom att äta några tabletter förflyttas tillbaka i tiden, med de förvecklingar som därmed följer.

Efter pjäsen, efter att ha pratat med artisterna gick Helge o jag. Vi var väldigt dödskyriga o tog oss till en kinesrestaurang på Anna Rd och åt en väldigt god måltid efter 2 dagars filmvis.

På torsdag f.m.

~~Stadliga~~ ~~för~~ ~~med~~ var vi på stationen för att fixa tågbiljetter. Det var då som vi fick lära oss ritualen med att först fylla i ett formulär och veta att man står på väntelista, så över till Commercial Superintendent, fylla i en blankett och så få veta att det säkert ska bli en plats.

Spända på hur det skulle fungera tog vi på fredag f.m. till stationen - och se, på en avlägsen tavla fanns en lepp om att mr Hans Odelund fått en nödreservationsplats på dagens tåg till Trivandrum. Vilken plats fick jag dock inte veta förrän kl 16, innan tåget skulle gå, då jag fick mitt namn på en lepp ~~utanför~~ på en av likklassvagnarna.

Vänt man på YMCA var utlyst åt någon annan för fredag så vi trängdes ganska ihop redan på morgnen, ställde bagaget nere i receptionen tills vi skulle fara. Till dess beslöt vi att besöka först Catholic Centre på Armenian Street, där vi träffade Thomas Joseph, katolsk präst som engagerat sig mycket för de republikanska för Sui Lanka. Han är motsändare över Luvidbegel

bill att människor ska ryckas bort från den plats de
vuxit upp på. Intressant människor att lyssna till,
kunnig, insatt och med mycket känsla. Salt o samtals
en timmes tid.

Som avslutning på Medias besöket tog vi en buss
till södra delen av stan, till teosofernas världs-
huvudkvarter. En kunnig park med olika religiösa
byggande (för de olika religionerna), bibliotek, arkiv etc.,
men för oss blev utbytet megarit. Ingenting direkt
att se på, och vi träffade ingen som kunde berätta för
oss. Dessutom hade vi inte tid, kl var redan 14, toget
t. Trivandran skulle gå 2 timmar senare.

Whoow, äntligen klart med nedskrivandet, kl är
nu 20 minuter i 4. Sko ta mig ett dopp, och sedan gå
till någon av de enkla strandrestaurangerna o äta mid-
dag.

Jag hade hoppats att Sören Sommelius skulle varit i
Trivandran nu, men han har uppenbarligen inte kommit
hit än.

Imorgon går tåget 12.25 fr. Trivandrum Central, jag är i Madras tidigt nästa morgon. Då ska jag fortsätta kl 10.10 med (Delhi-)tåget till Nellore (där Helge för övrigt är just nu o hälsar på den sv.-sjukhöttesken). Där stannar jag dygnet ett dygn, tar så ett (Calcutta-)tåg vidare till Bhubaneswar. För den resan ska jag lämna in en ansökan om nedreservation på tisdag morgon i Madras.

Stannar ett dygn i Bhubaneswar, för att så fara sista etappen till Calcutta, som jag hoppas nå den 1. maj tidigt på morgonen. Har bestämt träff med Helge vid GPO kl 9, där förhoppningsvis många här väntar.

I Calcutta ska vi fixa tillstånd för Darjeeling, jag också för Assam o Meghalaya samt visum för Nepal.

Ska också göra ett par jobb i Calcutta, innan vi ska upp till Sikkim - som blir vår gemensamma avslutning.

Men mer om det nästa gång.

Vänliga hälsningar,

Lars

XXXXXXXXXXXX

-Tyvärr, det är ingen filminspelning idag. Kom tillbaka imorgon kl 10. istället. ~~och försök~~
Besvikna står vi utanför grinden till AVM Studios, en av de många filminspelningsstudiorna i Madras. Vi hade farit 45 minuter med en proppfull buss ^{inöstra Indien från centrum} ut till stadsdelen där studiorna ligger på rad, ^{de stora} Madras Hollywood, och gått runt till Vijaya, Presad. Majestic och slutligen AVM. Men ingenstans är det inspelning på gång.

ändå
Vi ber ~~XXXXXX~~ att få komma in på området och se oss omkring. Vaktchefen rycker på axlarna och menar att det ^{är meningslöst} inte kommer att ge oss någonting - men han ut i alla fall färdar passersedlar och vi är plötsligt inne på AVM:s område. Den näst största studion i Madras. Där det årligen spelas in ca 80 biograf-filmer på olika sydindiska språk.

Vi har inte promenerat lång stund innan vi hejdas av en kraftig kille, av utseendet att döma med blandat ~~portugisiskt~~ ^{portugisiskt} och indiskt påbrå. Det är Thomas Xavier, trumpetare och heltidsanställd filmmusiker sedan fem år tillbaka. Han leder oss in i en av de många fönsterlösa ~~ladorna~~ ^{ladorna} på området. Och där inne i halvmörkret, med skum belysning ^{o god atmosfär} och luftkonditionering, öppnar sig en helt ny värld. En värld av indisk filmmusik.

För även om ingen filminspelning ^{pågår} ~~någon~~, arbetar filmmusikerna med sin del av filmen, som är minst lika viktig som skådespelarnas insatser. Precis som i svenska 30-~~tals~~ och 40-talsfilmer ~~krävs~~ ^{krävs} det bra musik och minst en säker hit-schlager för att en indisk film ska bli en publikframgång. ^{Till varje kommersiell}

film knyts därför en särskild musikregissör, som skapar musiken och ^{sedan} leder inspelningen.

Några av dessa musikregissörer har i Indien blivit mycket ryktbara. En av dem, M S Visvanathan, ^{Visade sig vara den som ledde} var det som ~~denna dag~~ ^{denna dag.} ledde arbetet i AVM:s ljudstudios. ^X ~~Den som fick oss att~~ ^{han} ~~förändra vår syn på indisk filmmusik.~~ ^{helt} Tillsammans med en orkester på ca 40 personer arbetade han hela dagen från kl 7 på morgonen till kl 21 på kvällen, med endast en timmes uppehåll för lunch, med musiken till två filmer. En komedi på förmiddagen, en dramatisk film på eftermiddagen.

X ^{Denne} Visvanathan ^{har ett imponerande} ~~har~~ ~~hållit~~ världsrekordet i att göra filmmusik. Under 30 års tid har han tonsatt ~~mer~~ ^ä 1 800 filmer, och komponerat mer än 3 000 sånger. Det kan jämföras med en annan rekordinnehavare, Indiens populäraste sångerska ^{i Bombay} ~~XXXXXX~~ - Lata Mangeshkar. Hon har hittills ⁱⁿ ~~in~~ ^{på 14 indiska språk} sjungit 30 000 filmslagers ^{sedan 1948.} ~~Rekordet~~ ¹⁹⁷⁴ sjung hon 4 800 melodier.

Trots denna ~~väldiga~~ ^{Visvanathan} kvantitet är inte musiken ~~bas-~~ ^{som ursprungligen kommer från Kerala} som ursprungligen kommer från Kerala. Tvärtom har ~~Visvanathan~~ ^{han} medverkat till att höja kvaliteten på filmmusiken i Madras. Hans sånger bygger i regel på klassiska ragas.

-Han är född geni, förklarar T N Mani, violinist och orkesterledare. Endast hårt arbete har fört honom till den position han nu har.

Född i Kerala på Indiens s.v. kust ~~har~~ ^{han} ~~kommit~~ ⁱⁿ i filmens värld vid 7 års ålder

Vi slår oss ned i studion där arbetet pågår med ^{"Manal Kayiru" (regi: Visu)} att spela in musiken till en komedi på tamil. Musiker- na, ett 40-tal man, sitter uppdelade på mindre ensembler, och mitt i salen står en kort, kraftig figur i vid skjorta, ^{dhoti} ~~XXXXXX~~ (höftskynke) och sandaler och instruerar och dirigerar. Det är Visvanathan. Arbetet går snabbt

som barnskoleledare. Men hans intresse för musik förde honom till musikhandeln, och jobbande i några år vid Central Studios i Coimbatore - en annan viktig filmstad i Tamil- naden, ^{en överflyttad} ~~Central Studios~~ ^{in Madras}

och effektivt., En sekvens på 10-15 minuter av den inspelade filmen visas i ett svep på en filmduk på en av kortsidorna i lokalen. Därefter spolas filmen tillbaka, och ~~lyndxxxxxxxxxxxxxxxx~~ musikpålägget tar vid. Det är ~~professionella musiker~~^{och} alla behärskar sina stämmor. Få av dem utnyttjar sig av noter,^{och} ändå går inspelningen direkt, utan omtagningar. Under inspelningen befinner sig V. Svanathan ute i kontrollrummet, där musiken dundrar genom tre väldiga högtalare. Ute i studio dirigeras musikerna ~~istället~~^{under tiden orkesterledaren} av Mani och den biträdande musikregissören Joseph Krishna, en tjock ~~man~~^{gubbe} med ~~en~~ liten mustasch ~~och~~ klädd i brun pyamasdress.

Musikens betydelse för filmen i Indien är inte ~~ä~~ minst ekonomisk. Att spela in en film kostar idag från 300 000 kr ~~förrän xxxxxxx~~ upp till 2 miljoner. ~~Ä~~ ~~förrän~~ ~~xxxxxx~~ ~~Även om~~ ~~filmen~~ ~~som~~ ~~sådan~~ ~~inte~~ ~~alltid~~ ~~blir~~ ~~en~~ ~~publikframgång.~~ ~~kan~~ ~~sångerna~~ ~~bli~~ ~~populära~~ ~~och~~ ~~film-~~ ~~producenten~~ ~~får~~ ~~12~~ ~~proc~~ ~~royalty~~ ~~på~~ ~~skivförsäljningen.~~ ~~Det~~ ~~får~~ ~~till~~ ~~följd~~ ~~att~~ ~~filmmusikerna~~ ~~är~~ ~~en~~ ~~gynnad~~ ~~grupp.~~ ~~De~~ ~~1~~ ~~200~~ ~~musikerna~~ ~~i~~ ~~Madras,~~ ~~som~~ ~~är~~ ~~organiserade~~ ~~i~~ ~~Cine~~ ~~Musicians~~ ~~Union,~~ ~~tjänar~~ ~~ca~~ ~~4~~ ~~000~~ ~~rupier~~ ~~/~~ ~~månad~~ ~~(2.400~~ ~~kr).~~ ~~vilket~~ ~~är~~ ~~en~~ ~~hög~~ ~~lön~~ ~~i~~ ~~Indien.~~

Blir sedevänta något i alla fall och nämnda ekonomiska

Medan vi sitter och studerar musikernas arbete är det en figur vi inte kan släppa ur blicken. Slagverkaren J S Murguesh. En veteran med 30 år inom filmbranschen bakom sig. Nu en ständigt ~~leende~~^{skämtsamt} ~~och~~ ~~skämtande~~ 60-åring-kort, kraftig, med mustasch. En virtuos på 25 olika ~~slaginstrument~~^{indiska}, ~~trummor.~~^{slä} ~~tablas,~~ ~~gadam~~ (en stor lerkruka) m m. Det visar sig att vi inte är de första som låter oss imponeras av Murgueshs rytm, snabbhet och skicklighet.

-Jan har spelat 28 konserter med John McLoughlin, I Paris, Mexiko, USA, Japan, gjort TV-inspelningar. Det var en fantastisk turné.

Murguesh blir alldeles till sig när han berättar om sitt livs resa, tillsammans med Mahavishnu Orchestra för två år sedan. Att Murguesh fick kontakt med den berömda amerikanske gitarristen berodde på en turist som besökte Madras och gjorde inspelningar, varav McLoughlin senare fick höra en sålca där Murguesh ensam spelade 15 instrument. McLoughlin förklarade han då har de denna Murguesh att den mannen skulle vara med på hans nästa turné.

Även i Indien anses vara Murguesh en av de största slagverkarna. Han arbetar spelar numera inte bara i studierna födelsestaden Madras utan 15 dagar i månaden spelar han också vid studiorna i Bombay, resten av månaden i Madras.

Jag frågar cellisten V R Sekar, en prydlig ung man, som hämtad från Göteborgs symfoniorkester, hur länge de arbetar, xxxxxx Han svarar att de har två skift, från 7 på morgonen till 13, och från 14 till 21. Inte utan förvåning fann er vi sedan därför att det är samma musiker som jobbar bägge skiften, och samme Visvanathan som leder. Men de byter studio vid lunch, för att jobba med en annan film på eftermiddagen - en actionfilm. Helt annan typ av musik, häftigare, våldsammare.

Medan musikerna är vana vid 13 timmars intensivt arbete per dag, känner vi oss alldeles uttrampade bane överväldigade efter några timmar, och vi beslutar att besöka en annan filmstudio, Majestic, för att följa en filminspelning där på eftermiddagen.

Tidigare var begreppet indisk film huvudsakligen förknippat med Bombay, och usla hindi-produktioner centrerade på våld, slagsmål, romantik, och uppiffat med sång och dans, ofta utan något egentligt samband med den övriga handlingen.

sådan

Fortfarande är produktionen av film omfattande i Bombay, och även på andra håll i Indien. Men Bombay är inte längre filmens centrum i Indien. Produktionen där har stagnerat, medan den sydindiska filmindustrin i Tamilnadu och Keråla går starkt framåt. Madras som sedan är centrum för produktionen av film på tamil och telugu, håller faktiskt på att ta över också en hel del hindi-produktioner. Asiens största filmstudio ^{inspelnings- plats} är för övrigt ^{Studios} Vijaya i Madras, ~~med en årsproduktion av 120 filmer.~~ ^{hns} Det blir billigare att göra filmen i Madras, för det är mer välorganiserat, och skådespelarna mindre divaaktiga, hävdar en redaktör på filmtidskriften, Bumai (upplaga 85 000 ex/månad).

- I Bombay om en filminspelning ska starta kl 10, dyker stjärnorna i regel inte upp före 12.30.

Filmproduktionen är annorlunda i Madras. Visserligen är den lika kommersiellt inriktad som filmen i Bombay, av Sátyajit Rays typ, det görs få s k seriösa filmer, ~~dv s~~, sådana som tilltalar en kräsen europeisk smak och som får utmärkelser på europeiska filmfestivaler (Men de komedier och dramer som görs är betydligt mer realistiska och socialt präglade än den traditionella hindifilmen.

Orsaken kan vara strömmen av nya, unga ^{producenter} regissörer de senaste åren. ~~Regissörer~~ med utbildning från olika filminstitut. Fast deras entré på marknaden väcker ont blod hos den äldre generationen filmare, som alla är self-made men. En av Indiens klassiska kameramän, G R Nathan, som jobbat åt de flesta stora indiska regissörer flera ^{är en sådan vi har} under ~~tre~~ decennier, ^{"Joddipura" regisserad av hans gode vän V.K. Ramaswamy.} träffar vi på Majestic Studios, under inspelningen av ett kärleksdrama på tamil. ^{Nathan} Han har inte mycket till övers för de nya filmarbetarna.

-De nya regissörerna kan inte göra film, de har teoretiska kunskaper men de saknar skapande förmåga. Likadant med teknikerna från instituten. De klarar inte av

Pagehas bör att

att ta inomhusscener. Och det finns inga bra skådespelare idag.

Nathan är idag 58 år gammal. Han började sin bana 1944 i Salem, Tamilnadu, utan någon utbildning. Idag arbetar han på free-lance basis åt de största regissörerna i Madras, Bombay och andra ledande inspelningsorter.

Hans irritation kanske mest kan tillskrivas Även om Nathans kritik är överdriven har en okontrollerad ökning av antalet filmproducenter, av vilka många helt saknar erfarenhet av att göra film, dragit ner standarden. Likaså har det ökande intresset att spela in i Madras lett till ^{att} alltför få stjärnskådespelare ^{där} engageras i allt för många roller på samma gång. Det finns skådespelare som jobbar med 4-5 filminspelningar samtidigt,

Resultatet har blivit att det för närvarande ligger ca 200 färdiginspelade filmer i Madras, som saknar distributör. En hel del av de nya producenterna lär snabbt slås ut. Vilket dock knappast lär hindra att fler till kommer. Stämningen i Indien idag påminner inte så litet om Hollywoods glansdagar. ^{Det xmxmörar x dx x mxz} Samma expansion, ^{optimism} och stjärnkult. påpekas bör att filmstudiorna, AVM, Vijaya etc. inte är några filmbolag. Det är upp till de enskilda producenterna att skaffa finansierare åt sina filmer. Sedan hyr de in sig hos filmstudiorna dag för dag. Som ett exempel sökte vi efter en av telugu-filmens största regissörer, Ragavinder Rao, på Presad Studios där han hållit på att spela in en hindiversion av sin storsuccé på telugu- "Kondaveeti-Simham" (Kondaveetis lejon). Där fick vi veta att han för dagen flyttat över till en studio hos AVM.

~~Indiska filmer lider inte alls av de~~ är skända
Med en TV-sändning som kan ständigt ~~hållas~~ för om
högaste höghet, ~~och~~ med få fotobesökare så billiga som bioskop ~~finns~~
filmintresset på topp - över 250 fotobesökare helle yngre stjärnkult.
filmintresset hörs ständigt i jämförelse med ~~huvud~~ i huvuden.
- Noor Khan luftad. Biograf palats